

Når lærer og læsekonsulent skal samarbejde

JULIE DOLLERIS CHRISTENSEN, DIGITAL LÆRINGSSPECIALIST HOS CYBERPILOT OG
FREELANCE JOURNALIST FOR NATIONALT VIDENCENTER FOR LÆSNING

DENNE ARTIKEL ER ILLUSTRERET AF KAWSAR IMAD AL-SEELAWI OG EMILIA LUNA SCHARLING,
BILLEDKUNSTSTUDERENDE PÅ LÆRERUDDANNELSEN, KØBENHAVNS PROFESSIONSHØJSKOLE

Denne artikel beskriver samarbejdet mellem folkeskolelærer Anne Sofie Røn fra Hårup Skole og læsekonsulent Birgitte Bønding fra Kompetencecenter for Læsning i Aarhus. Vi skal med ud på Hårup Skole, hvor 8. klasse undervises i et digitalt hjælpemiddel. I denne 8. klasse sidder Emil Saack og Marie Munck, som begge er ordblinde og har været på elevkursus hos Kompetencecenter for Læsning. Udover det tværprofessionelle samarbejde mellem læreren og læsekonsulenten fortæller artiklen også om de to elevers oplevelser fra elevkurset og refleksioner over dét at have skriftsprogsvanskeligheder.

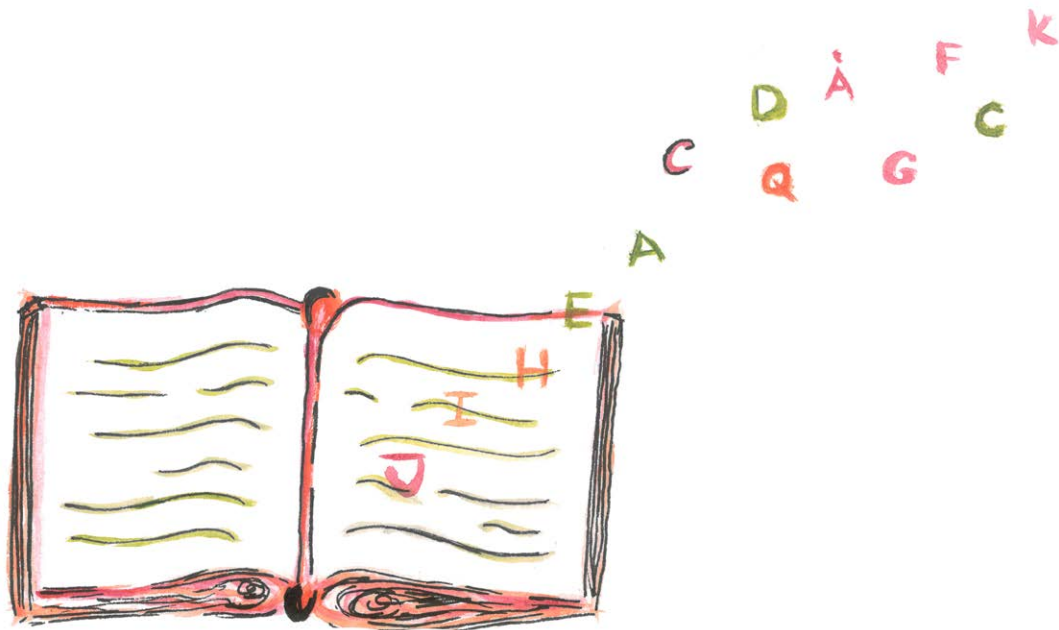
Syv uger væk fra vennerne

”I starten da jeg fik at vide, at jeg skulle ud til KCL, vidste jeg ikke, hvad det var, så jeg gad rent faktisk ikke. Jeg ville slet ikke overhovedet. Jeg kendte jo ikke nogen.” Emil Saack er én blandt mange elever i Danmark, som bliver testet for ordblindhed og lander i den røde kategori. En opgørelse fra Børne- og Undervisningsministeriet viser, at 13 procent af eleverne, der forlod 9. klasse i 2023, er ordblinde – altså næsten hver ottende elev (Børne- og Undervisningsministeriet, 2023). Tilbuddet til disse elever varierer fra kommune til kommune og fra skole til skole. Hos Aarhus Kommune og på Hårup Skole betød det, at Emil Saack via skolen blev indstillet til et elevkursus på Kompetencecenter for Læsning (KCL).

” En opgørelse fra Børne- og Undervisningsministeriet viser, at 13 procent af eleverne, der forlod 9. klasse i 2023, er ordblinde – altså næsten hver ottende elev.

Elevkurset er syv uger med intensiv undervisning i læse-skriveteknologi, strategier og stilladsering i et læringsrum, hvor der altid er to lærere og hjælp at hente. Eleverne arbejder desuden med forståelse af egne kompetencer og deres ordblindhed på kurset.

Birgitte Bønding, som er læsekonsulent på KCL og underviser på elevkurset for udskolings elever, genkender Emil Saacks udlægning af ikke at ville væk fra hjemskolen. ”Det er noget af det, der afholder nogle elever fra at ville afsted. For dem er syv uger vildt lang tid,” fortæller hun, men hun ser også, at det hurtigt forandrer sig. Den første dag er der meget stille, men så finder de hinanden. ”Der er nok bare noget særligt i at vide, at de alle er i samme båd,” siger hun.

Emil Saack oplevede også, at han hurtigt blev vant til den nye hverdag. Allerede efter to uger var det nemmere, og i dag ses han stadig med mange af de andre elever fra KCL.

Elevkursus eller individfiks?

Efter syv uger i samme båd, hvor eleverne har kunnet spejle sig i hinanden, skal de ud i deres normale skoleklasser igen. ”Det var lidt mærkeligt,” synes Marie Munck, som også har været på elevkursus hos KCL. ”Men det var også dejligt at være tilbage hos de lærere, man kender.”

Marie Munck og Emil Saack går i samme 8. klasse på Hårup Skole, og deres lærer, Anne Sofie Røn, går meget op i at støtte sine elever så meget, som der er behov for, men hun understreger også, at hun ikke synes, det er synd for eleverne med ordblindhed. ”Jeg synes jo ikke, det er særligt at være ordblind. Det er et vilkår, ligesom at jeg har briller på,” siger Anne Sofie Røn.

” **Jeg synes jo ikke, det er særligt at være ordblind. Det er et vilkår, ligesom at jeg har briller på,”** siger Anne Sofie Røn.

Birgitte Bønding mener, at Hårup Skole har et godt syn på ordblindheden. ”Det er en kæmpe force, at man ikke siger, at det er synd for dem, og at man er meget åben omkring det. Det har en kæmpe stor effekt på klassemiljøet og læringsrummet.” Marie Munck bekymrer sig heller ikke særligt over at være landet i den røde kategori i ordblindhedstesten:

Altså, jeg har det helt fint med det. Det er ikke sådan noget, jeg tænker tit over. Det er jo ikke noget, man lige siger højt altid. I mange sammenhænge er det heller ikke nødvendigt, synes jeg. Og hvis det er nødvendigt, siger jeg det bare. Det er ikke noget, jeg er flov over eller noget.

Men ligesom Anne Sofie Røn har brug for briller for at kunne se ordentligt, så har Marie Munck og Emil Saack også brug for støtte for bedre at kunne læse og skrive, når de lærer. Her ser Anne Sofie Røn en kæmpe effekt, når eleverne kommer hjem fra et elevkursus: ”De har meget større overblik

over, hvordan de skal angribe en opgave, som de af gode grunde ikke havde før.” Hun understreger dog, at hun ikke ser elevkurset som et fiks. Hun mener, at lærerne på skolen har et ansvar for at arbejde med de rammer, som de lægger for elevens læring og udvikling:

Vi har det sådan, at man for eksempel ikke kan sende et barn på julemærkehjem og sige, at barnet skal tabe sig, og så fortsætte som før, når det kommer hjem. Vi er jo også nødt til at ændre nogle ting herhjemme. (Anne Sofie Røn)

Læsekonsulenten Birgitte Bønding oplever til tider, at skolerne ikke ser deres eget potentiale i samarbejdet, og hvor stor betydning skolerne har for elevens udvikling før, under og efter elevkurset:

Jeg kan godt opleve, at man tænker, at elevkurset hos KCL er et slags individfiks. Jeg har siddet til mange møder, hvor ønsket har været, at eleven bliver selvkørende. Det bliver de ikke af at komme på kursus hos os. De får en masse redskaber og udvikler sig, men skolerne er nødt til at følge op på eleverne, når de kommer tilbage.

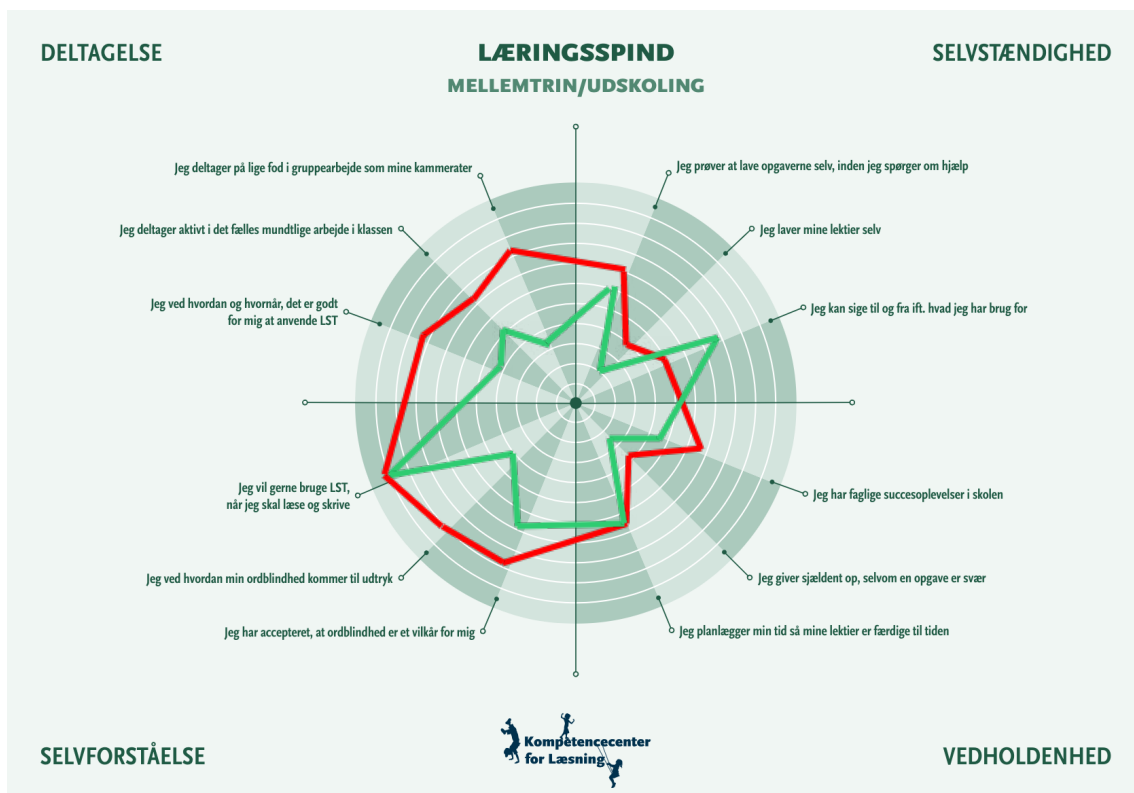
” **Jeg har siddet til mange møder, hvor ønsket har været, at eleven bliver selvkørende. Det bliver de ikke af at komme på kursus hos os. De får en masse redskaber og udvikler sig, men skolerne er nødt til at følge op på eleverne, når de kommer tilbage.**

For Hårup Skole er hjemkomsten fra elevkurset en vigtig del af samarbejdet med KCL. ”Vi har en opgave i at vise eleverne, at vi faktisk tager deres læring alvorligt. Noget af det første vi gør, er at tage en individuel samtale med dem, hvor vi ser på det læringsspind, de har lavet ude på KCL, fortæller Anne Sofie Røn.

Læringsspindet (se figur 1) er et redskab, som KCL bruger til at snakke med eleverne om, hvor deres udfordringer og udviklingspotentiale ligger, og det hjælper både læsekonsulenterne og eleverne til at se, hvor meget de rykker sig i løbet af kurset. De udfylder spindet en af de første dage på elevkurset, og så udfylder de det igen, inden de afslutter forløbet. Anne Sofie Røn bruger lærings-spindet til at samle op med eleverne, når de kommer retur, fordi det giver hende et dybdegående indblik i, hvor på skolen de kan arbejde videre med noget, samtidig med at det viser eleven, at KCL og skolen samarbejder om elevens udvikling.

Der er som regel altid nogle punkter, de ikke er nået ud til endnu, og så taler vi om, hvad vi skal gøre sammen, for at vi får rykket spindet videre. Vi viser egentlig bare, at vi har savnet dem, men også at vi er klar til at arbejde videre. (Anne Sofie Røn)

Læringsspindet i figur 1 er ét af to typer af spind, som KCL bruger. Denne type spind bruges til at evaluere og sætte mål for elevens selvforståelse og deltagelse. Her ses et eksempel på et udfyldt spind, hvor eleven har evalueret sig selv i starten af elevkurset (grøn) og i slutningen (rød). Som man kan se på billedet, arbejder KCL og eleven med flere aspekter, heriblandt LST og forståelse af egen ordblindhed.

Figur 1: Læringsspindel.

En læsekonsulent kommer forbi

Nu hvor Hårup Skole overtager og skal arbejde videre, betyder det dog ikke, at KCL's arbejde med eleven stopper. De følger op, så de sikrer, at eleverne og skolen har den støtte, de har brug for. Men ingen opfølgninger er ens eller bør være det, mener Birgitte Bønding. Hun og hendes kolleger fra KCL tilrettelægger et opfølgingsforløb i samarbejde med skolen, ud fra hvad der er behov for hos den enkelte elev eller det enkelte lærerteam. Men det tilføjer også et ekstra pres på begge parter, da det kræver, at både læsekonsulenten og skolen ved, hvad eleven kunne få gavn af, og er tydelige omkring det.

Det betyder jo, at vi skal være opmærksomme på, hvad vi mener, det kalder på. Og skolerne skal selvfølgelig også selv have et blik for, hvad det egentlig er, de har brug for, for at kunne understøtte eleven bedst muligt. (Birgitte Bønding)

” Og skolerne skal selvfølgelig også selv have et blik for, hvad det egentlig er, de har brug for, for at kunne understøtte eleven bedst muligt. (Birgitte Bønding)

Generelt oplever hun, at skolerne er blevet rigtigt dygtige til at håndtere elever med skriftsprogsvanskeligheder, og at der er større fokus på at skabe lige deltagelsesmuligheder for alle elever. Men hun nævner også, at der er situationer, hvor eleven ikke rigtigt bliver grebet, når de kommer hjem til skolen igen. ”Og så er det jo rigtig svært for mig som konsulent, fordi vores intention er, at det bør tilrettelægges efter skolernes behov, men hvordan får jeg så skolerne til at mærke behovet?”

Når den ordblinde bliver ekspert

”Seriøst! Det duer ikke det her pis!” 8. klasse på Hårup Skole er i gang med at lære et program, der kan åbne og redigere i PDF’er. Anne Sofie Røn har spurgt konsulent Birgitte Bønding, om hun vil komme forbi – ikke for at følge op på Emil Saack eller Marie Munck, men for at lære hele klassen, hvordan programmet *OrbitNote* fungerer. Emil Saack og Marie Munck kender godt *OrbitNote* fra elevkurset på KCL. En af deres klassekammerater har dog ikke brugt programmet før, og det skaber et par frustrationer her første gang. Emil Saack sidder tæt på klassekammeraten og hjælper ham. Efter kort tid er der styr på situationen, og de kan begynde at løse opgaverne.

Anne Sofie Røn lægger mærke til, at der sker noget hos de elever med ordblindhed efter et elevkursus på KCL. ”Vores børn føler, at de bliver set og hørt og mødt, og de føler sig faktisk som små eksperter, når de kommer hjem. Nu når de sidder dernede i klassen, så hjælper de hinanden, og de hjælper os,” fortæller hun.

Der sker et rolleskift i, hvem der har viden og kendskab til det specifikke i læringsrummet, hvilket er med til at skabe lighed mellem eleverne. ”Vi kender det jo, hvorimod alle de andre lige har lært det,” fortæller Emil Saack om programmet. ”Jeg vidste godt, hvordan man skulle gøre.” Da han bliver spurgt ind til, om han synes, det er rart at kunne hjælpe andre, nikker han. ”Hvis de spørger om hjælp, så hjælper jeg.”

Én af grundene til, at Hårup Skole har spurgt KCL, om de vil komme og undervise i digitale hjælpemidler, er, at det er med til at stille alle elever lige, fortæller Anne Sofie Røn. Når elever med ordblindhed senere sidder med fx *OrbitNote* fremme for nemmere at kunne overskue en novelle i dansk, så er det ikke fremmed for de andre elever, og de skiller sig ikke ud, som det ellers kunne være tilfældet.

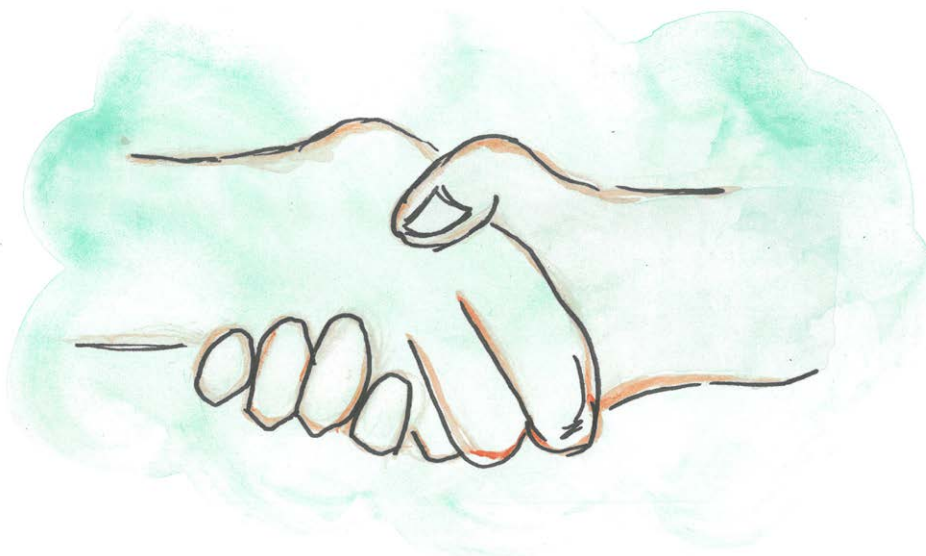
Samtidig er undervisningen med til at give alle elever et blik for, at de digitale hjælpemidler ikke kun er for de ordblinde, tilføjer Birgitte Bønding. Hjælpemidlerne kan også gavne andre elever, som fx kunne have brug for ordforslag i tysk. ”Det, vi gør for de ordblinde elever på kurset, har alle elever gavn af. Vi har alle gavn af at blive stilladseret. Vi har alle gavn af noget struktur og nogle redskaber, der kan hjælpe os,” fortæller Birgitte Bønding.

I 8. klasse har Birgitte Bønding nu instrueret eleverne i at læse eventyret om Klods-Hans og bruge en af *OrbitNotes* funktioner til at markere den tekst, der fortæller noget om de forskellige karakterer, i forskellige farver. Imens eleverne læser eventyret igennem, går hun rundt i klassen og hjælper de elever, der har brug for hjælp med programmet. Læreren Anne Sofie Røn er også til stede, men hun er mere opmærksom på læringsmæssige dynamikker i klassen: larm fra hjørnerne, brug af computerne til andre ting end opgaven, en ærtepose, der bliver kastet tværs gennem lokalet. ”Når vi har besøg af nogen fra KCL, så er mit ansvar jo den pædagogiske rolle. Jeg skal sørge for, at børnene er velforberejede, og at læringsmiljøet er der.”

” Når vi har besøg af nogen fra KCL, så er mit ansvar jo den pædagogiske rolle. Jeg skal sørge for, at børnene er velforberejede, og at læringsmiljøet er der.”

Birgitte Bønding er også bevidst om de forskellige roller, og hun fortæller, at når KCL laver indsatser som denne undervisning, så gør de det ikke, uden at nogen fra skolen er med. ”Det er vigtigt for os, når vi kommer ud på skolerne, at der er nogen, der kan gribe det, når vi går derfra igen,” understreger Birgitte Bønding.

I netop denne sammenhæng er det jo rigtig meget programmerne, jeg kan, og der er det vigtigt, at læreren er der, for hun kender eleverne. Hun kan supplere mig, for hun ved jo, hvad der er vigtigt at tage højde for i klassen. Det gør jeg ikke. (Birgitte Bønding)

Relationen skaber samarbejdet

KCL er en bydækkende enhed, som har adresse i Viby i Aarhus, hvorfra de tager ud på skolerne for at hjælpe og støtte. For både skoler og KCL ser det setup ud til at være en fordel. Birgitte Bønding mener, det er rigtig godt, at læsekonsulenterne netop er samlet i et center, fordi faglighederne er samlet ét sted, hvor de kan sparre med hinanden. Samtidig understreger hun også, at ‘elever med skriftsprogsvanskeligheder’ er et bredt felt, og at de på KCL har forskellige spidskompetencer, som gør det muligt at sende ”den bedste mand til opgaven”.

Anne Sofie Røn er også enig med Birgitte Bønding i, at en af KCL's styrker netop er, at de er et center: ”Jeg tror, at vi bliver dygtigere herude af, at de ikke sidder på skolerne, men at de har deres ekspertviden derude.” Hun ser det som en kæmpe støtte, at de kan kalde på hjælp hos KCL, som hun ved er understøttet af den nyeste forskning og viden på området, og at der netop er læsekonsulenter med forskellige vinkler på emnet.

Birgitte Bønding håber også på, at det er sådan, KCL opfattes derude på skolerne. ”Det er vigtigt for os, at skolerne ser os som en ressource og ikke nogen, der kommer og pålægger dem alle mulige ting eller tager al deres tid.”

Det er også en af grundene til, at KCL laver opfølgning på den måde, de gør i dag. Her skal skolen og lærerne selv sige, hvad de har brug for fra KCL. Der er ikke pålagt et bestemt antal opfølgningsgange eller fastlagt et tidsrum, hvor KCL er tilknyttet eleven efter elevkurserne. Det skaber frirum og plads til, at hver elev kan få den støtte, som de har brug for. ”For mig at se er det en god ting, at der ikke er en fast struktur, at det her skal man igennem. Der er ikke sådan et one size fits all,” siger Birgitte Bønding.

” For mig at se er det en god ting, at der ikke er en fast struktur, at det her skal man igennem. Der er ikke sådan et one size fits all,” siger Birgitte Bønding.

Men hun anerkender også, at det kan være udfordrende, når der er skoler og lærere, som ikke har tid eller ressourcer til at kalde på dem. Hun ser også, at der nogle gange kan ligge en usikkerhed i at kalde på hjælp, og her fremhæver hun særligt relationen som essentiel. Når skolen eller læreren blot har haft en elev ude på et elevkursus hos dem eller har kørt en indsats, hvor KCL har været ude på skolen, så oplever hun, at de har meget nemmere ved at tage kontakt efterfølgende.

Jeg tror, der er noget med det tværprofessionelle, det med at skulle kalde på ekspertten. Der er også en sårbarhed i det, hvis man er usikker, så for os er det rigtig vigtigt at få opbygget de gode relationer, så det ikke er farligt at ringe til os, for vi kommer faktisk ikke og kontrollerer. (Birgitte Bønding)

Samarbejdet og relationen mellem Hårup Skole og KCL er uden tvivl godt for begge sider, og her er begge enige om, at de ikke kunne gøre det lige så godt alene. Et af KCL's mål er at bringe lokal viden i spil, og i dag inde i 8. klasse får Anne Sofie Røn og Birgitte Bønding skabt ro og koncentration om opgaven ved at have øje for forskellige elementer i læringsrummet. Klassen bliver bedre og bedre bekendt med OrbitNote, og det bliver også vigtigt. Eleverne skal nemlig selv give deres viden om programmet videre til deres parallelklasse dagen efter.

Kompetencecenter for Læsning

Kompetencecenter for Læsning (KCL) er ansvarlig for specialiserede indsatser for elever med ordblindhed eller andre skriftsprogsvanskeligheder i Aarhus Kommune.

Centeret består af 16 læsekonsulenter og ledes af Gitte Skipper. De samarbejder med ledere, læsevejledere, pædagogisk personale og andre centrale personer om at hjælpe elever med skriftsprogsvanskeligheder. Deres mål er at skabe lige deltagelsesmuligheder for disse elever – både i læringsfællesskaber og i et større perspektiv.

KCL har adresse i Viby, Aarhus, hvorfra de blandt andet afholder intensive elevkurser på syv uger og kurser for fagpersonale. De laver også indsatser ude på de enkelte skoler, fx co-teaching i den faglige undervisning, gruppeforløb lokalt på skolen og sparring og vejledning i forhold til elever med skriftsprogsvanskeligheder.

Man kan læse mere om deres indsatser, vision og arbejde på deres hjemmeside her: <https://kcl.aarhus.dk/>

Referencer

Børne- og Undervisningsministeriet, 8. okt. 2023. *Cirka en ud af otte af eleverne i folkeskolens 9. klasse er ordblinde*. <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2023/sep/230929-cirka-en-ud-af-otte-af-eleverne-i-folkeskolens-9--klasse-er-ordblinde>

Om forfatteren

Julie Dolleris Christensen arbejder som digital læringspecialist for IT-sikkerhedsfirmaet Cyber-Pilot. Herudover er hun freelancejournalist for Nationalt Videncenter for Læsning. Hun har en kandidat i journalistik fra Aarhus Universitet og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole samt en bachelor i lingvistik.

Faglige arrangementer

Har du lyst til at vide mere om, hvad der rører sig på læseområdet samt input og inspiration til din undervisning? Så afholder Nationalt Videncenter for Læsning løbende konferencer, workshops, webinarer og temadage. Læs om den enkelte aktivitet nedenfor, og tilmeld dig ved at klikke på titlen.

29. august 2024, København

Seminardag om skrivedidaktik

På denne seminardag hører du om gode og effektive skrivestrategier og om integration af skrivning i alle fag. Alt sammen udviklet i projekterne *Skrivesucces for elever med stovevanskeligheder* og *Lolland skriver*. Du får også et indblik i skrivedidaktiske fif, idéer til aktiviteter for mellemtrin og udskoling samt inspiration til din egen skriveundervisning.

11. september 2024, Aarhus, og 12. september 2024, Aalborg

Workshop: Styrk elevernes læsning og ordforråd på tværs af fag

På mellemtrinnet introduceres eleven for fagtekster. Men hvordan kan man støtte elevens sprog- og læseforståelse før, under og efter arbejdet med en fagtekst? Det sætter denne workshop fokus på med udgangspunkt i konkrete materialer og redskaber udviklet og afprøvet i projekt *Få forståelsen med*. Workshoppen henvender sig til danskfaggrupper, læse- og sprogvejledere.

30. september 2024, København, og 4. oktober 2024, Aarhus

Temadag om skriftsprogsvanskeligheder: Sprogmodeller (AI)

Sprogmodeller (AI) kan både støtte og udfordre mennesker i skriftsprogsvanskeligheder. På baggrund af konkrete erfaringer fra praksis sætter denne temadag fokus på de muligheder og begrænsninger, som AI rummer i forhold til kompensation og læring.

8. oktober 2024, online

Webinar: Digital læsning og læsedidaktik

Det digitale er til stede i alle fag. Men hvordan tilrettelægger man en god digital læseundervisning? På webinaret præsenterer forskere og lærere fra de tre skandinaviske lande eksempler på, hvordan man kan støtte læsning af digitale tekster. Oplæggene er på dansk, norsk og svensk. Webinarer er gratis og henvender sig til lærere, lærerstuderende, læsevejledere og læreruddannere.

Scan qr-koden og få et overblik over alle faglige arrangementer.